

The logo for Oikos, featuring the word "Oikos" in a blue serif font with a stylized blue arc underneath. The background of the entire page is a collage of images: a large globe on the left, a person doing a handstand on a beach on the right, and a central blue-tinted image of a person's face and hands.

Oikos

Ambitieux!

JAAVERSLAG 2004

Inhoudsopgave

Voorwoord: Ambitieuus!

- > PAGINA 2

Hoofdstuk 1 Internationale (financiële) verhoudingen

- > PAGINA 5

Jubilee Nederland

- > PAGINA 6

Kerkelijke bezinning op globalisering

- > PAGINA 7

Kinderarbeid

- > PAGINA 8

Tinbergen

- > PAGINA 9

Eerlijke handel

- > PAGINA 10

Hoofdstuk 2 Milieu en Ontwikkeling

- > PAGINA 11

Aarde ademt op

- > PAGINA 12

Technologie en ontwikkeling

- > PAGINA 14

Check it Out!

- > PAGINA 16

Hoofdstuk 3 Globalisering & Identiteit

- > PAGINA 17

Religie en ontwikkeling

- > PAGINA 19

Migranten en Ontwikkelings- samenwerking

- > PAGINA 19

Migrantenweek

- > PAGINA 20

Tijd en globalisering

- > PAGINA 21

oikosXchange

- > PAGINA 22

Hoofdstuk 4 Overige projecten

- > PAGINA 23

Dialogue for Peaceful Change

- > PAGINA 24

Maatschappelijk rendement

- > PAGINA 25

oikosXplore

- > PAGINA 26

Babylon

- > PAGINA 27

10 jaar Oikos

- > PAGINA 28

Draagvlak/ Oikos in de media

- > PAGINA 30

Medewerkers en bestuur

- > PAGINA 31

Financieel overzicht

- > PAGINA 32

Ambitieux!

Jaarverslag Stichting Oikos 2004

Ambitueus!

Nogal ambitueus, die millenniumdoelen. Ambitueus zijn de opstellers van de millenniumdoelen in hun streven om de ergste vormen van armoede in 2015 te hebben gehalveerd. Ze zijn ambitueus in hun streven om het aantal mensen zonder veilig drinkwater te halveren en te werken aan een eerlijk handels- en financieel systeem. Iedereen lijkt het erover eens dat deze doelen ambitueus zijn, maar klopt dat wel? Met al onze technische en economische mogelijkheden moet het mogelijk zijn om alle vormen van extreme armoede de wereld uit te helpen. Het moet mogelijk zijn om ervoor te zorgen dat de schulden van de armste landen worden kwijtgescholden én dat in 2015 iedereen veilig drinkwater tot zijn beschikking heeft. Dát is pas ambitueus!

Een groot aantal organisaties in Nederland heeft eind 2004 besloten samen een campagne rondom de millenniumdoelen te organiseren. Zij hebben het Nederlandse Platform Millenniumdoelen opgericht. Oikos heeft

plaats genomen in dit platform, want het halen van de millenniumdoelen is een noodzakelijke eerste stap richting de volledige beëindiging van armoede en onrecht. In 2004 stonden al veel activiteiten van Oikos in het licht van de millenniumdoelen, met name de doelen 2 (in 2015 krijgen alle kinderen onderwijs), 7 (vóór 2015 hebben we een blijvend goed en duurzaam milieu) en 8 (in 2015 is er een rechtvaardig handels- en financieel systeem).

Oikos werkt in het kader van millenniumdoel 2 samen met de campagne Stop Kinderarbeid! *School, de beste Werkplaats*. In het kader van millenniumdoel 7 zet Oikos zich in voor bewustwording in Nederland van de negatieve gevolgen die klimaatverandering kan hebben voor ontwikkelingslanden. In het kader van millenniumdoel 8 zijn schuldenkwijtschelding en eerlijke handel noodzakelijk. Jubilee Nederland voert al jaren campagne voor schuldenkwijtschelding van de armste landen.

Millenniumdoelen

- 1 Het aantal mensen dat in extreme armoede leeft moet in 2015 zijn gehalveerd ten opzichte van 1990.
En dat geldt ook voor het aantal mensen dat honger heeft.
- 2 In 2015 moeten alle kinderen op de wereld basisonderwijs volgen.
- 3 Gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. Gelijke kansen in 2005 voor jongens en meisjes in basis- en middelbaar onderwijs.
- 4 Het sterftecijfer van kinderen onder de vijf jaar moet in 2015 in ieder ontwikkelingsland met minimaal tweederde zijn teruggebracht ten opzichte van 1990.
- 5 De moedersterfte moet in 2015 met driekwart zijn teruggebracht ten opzichte van 1990.
- 6 Voor 2015 wordt een halt toegeroepen aan de verspreiding van HIV/Aids, malaria en andere ziektes.
- 7 Voor 2015 hebben we een blijvend goed (duurzaam) milieu. We stoppen het onomkeerbare verlies van natuurlijke hulpbronnen.
Het aantal mensen zonder toegang tot veilig drinkwater wordt gehalveerd en voor 2020 zijn de levensomstandigheden van minimaal 140 miljoen mensen in sloppenwijken aanzienlijk verbeterd.
- 8 We gaan wereldwijd samenwerken op het gebied van ontwikkeling.
We maken afspraken over goed bestuur, we maken eerlijk handel tussen landen mogelijk en er komt een eerlijk financieel systeem.
We lossen het schuldenprobleem van ontwikkelingslanden op en we zorgen dat ontwikkelingslanden kunnen beschikken over nieuwe technologieën.

Oikos huisvest het secretariaat van deze campagne, doet onderzoek naar de zogenaamde 'schandelijke schulden' en brengt de Jubilee-campagne op een eigentijdse wijze onder de aandacht van jongeren en studenten. Ook op het gebied van oneerlijke handelsverhoudingen zet Oikos zich in om deze belangrijke oorzaak van armoede onder de aandacht te brengen van Nederland. In 2004 heeft Oikos bij zowel politici als consumenten, aandacht gevraagd voor de schadelijke gevolgen van het Europese landbouwbeleid.

Hoge ambities heeft Oikos niet alleen van zichzelf. In het verleden, maar ook nu nog, waren en zijn er mensen die ons uitdagen de realiteit van vandaag niet te accepteren als de blauwdruk voor morgen. Op 22 september organiseerde Oikos een symposium getiteld 'Will the 21ste century be more peaceful?' over het denken van Jan Tinbergen. In Tinbergens geschrift *Kunnen we de aarde beheren?* uit 1987, worden drie grote wereldvraagstukken met elkaar verbonden: Hoe beheren wij duurzaam het natuurlijke milieu? Hoe komen we tot goede sociaal-economische ontwikkeling? En hoe bereiken we positieve vrede? Een vreedzaam, rechtvaardig en duurzaam beheer van de aarde wordt door Jan Tinbergen als een mogelijkheid gezien! Over "ambitieuze doelen" gesproken.

Tinbergen noemt in zijn slotwoord het beheer van de aarde "een sterk vergrote uitgave van de taak van de West-Europese integratie". Hij prijst de vooruitziende blik en de politieke moed van de grondleggers van de EU. Om zoiets groots te bereiken moest groot gedacht worden. Om de wereld te beheren moet nog groter gedacht worden en dienovereenkomstig gehandeld worden. Alleen zó "kunnen wij mensen onze talenten gebruiken om onze beschaving te doen voortbestaan en tot volle ontplooiing te brengen". De Europese integratie werd mogelijk gemaakt door steun vanuit brede lagen van de samenleving en door de zogenaamde Europese Beweging. Zo werd Europese integratie een "uitvoerbare taak".

Wat met Europa kan, moet ook op wereldschaal kunnen. Wat nodig is, volgens Tinbergen, zijn mensen met een grote geest en draagvlak

Oikos als organisatie

Oikos heeft in 2004 haar 10-jarig bestaan gevierd. Naast een terugblik is er ook vooruitgekeken: waar wil Oikos naar toe groeien? In dat kader heeft bestuur en staf zich beraden op haar koers. Dit resulteerde in een notitie '*Oikos: de wereld een huis met toekomst voor iedereen*'. In deze notitie is een standpunt bepaald over drie aspecten die voor de profilering van Oikos in de komende jaren van belang zijn. Deze drie aspecten betreffen het oecumenisch karakter van de organisatie, de gewenste omvang van het werkkterrein en de positie van Oikos als kleine organisatie in het snel veranderende veld van kerk en ontwikkelingssamenwerking. In grote lijnen is vastgesteld dat Oikos zich zal blijven ontwikkelen als een oecumenische organisatie die haar werk in nauw contact met kerken en verwante organisaties vormgeeft. Daarbij blijft Oikos zich in eerste instantie richten op internationale samenwerking, maar is er ook ruimte voor bredere vragen van kerk en samenleving. Het werk van Oikos heeft het karakter van hooggekwalificeerde dienstverlening en het stimuleren van het kerkelijk en maatschappelijk debat en betrokkenheid op de aangegeven werkkterreinen.

Om deze koers waar te kunnen maken, hebben in 2004 trainingen plaatsgevonden rondom draagvlakversterking, projectmanagement en time-management. In 2004 werd ook een traject voor kwaliteitsverbetering ingezet. Oikos is zich ervan bewust dat nationale en internationale rechtvaardige, duurzame en participatieve ontwikkeling alleen bevorderd kan worden als er een goed contact is met de doelgroepen en breed kan worden samengewerkt met kerken en andere organisaties. Wat de doelgroepen betreft is het contact met jongeren en studenten versterkt door middel van het programma *oikosXplore*. De samenwerking met andere organisaties is in 2004 versterkt. Er zijn nieuwe samenwerkingspartners bijgekomen en met enkele andere partners is de samenwerking versterkt, bijvoorbeeld in de opbouw van een kenniscentrum voor religie en ontwikkeling.

bij de bevolking. Oikos werkt met name aan dat laatste: draagvlak in de Nederlandse samenleving voor een duurzame, rechtvaardige en participatieve mondiale ontwikkeling. De activiteiten die in dit jaarverslag worden beschreven zijn daarop gericht.

Het jaar 2004 is voor de Nederlandse samenleving geen 'gouden jaar' geweest. Bevolking en politiek hebben laten zien hoe verwarrend een multiculturele en multireligieuze samenleving kan zijn. Ten onrechte werd de gehele Nederlandse moslimgemeenschap geassocieerd met het radicalisme van een kleine groep. Het debat gaat echter niet alleen over de islam, maar veel meer over de verhouding tussen religie en verlichting. Vanuit de verlichting wordt te makkelijk gedacht dat religie passé is. Tegelijk weet men vanuit

religies soms geen raad met de erfenis van de Verlichting: welke plaats moeten religieuze waarden en normen kunnen hebben in een seculiere samenleving, hoe verhouden rationaliteit en geloof zich? Oikos heeft op verschillende manieren geprobeerd het debat te verhelderen. Activiteiten in het kader van de migrantenweek (in opdracht van de Raad van Kerken en SKIN) en een debat over religieuze uitingen in het publieke domein (in opdracht van de Stichting Kerk en Wereld) hebben daartoe bijgedragen.

Ook in ontwikkelingssamenwerking is meer aandacht voor de factor religie nodig. Daarom heeft Oikos samen met andere organisaties het initiatief genomen een kenniscentrum voor religie en ontwikkeling op te richten. Van meet af aan werken christenen, moslims en hindoes in dit initiatief samen. Dit kenniscentrum zal in de komende jaren verder worden uitgebouwd om de inbreng van religies serieus te nemen. Religie is meer

dan een bron van conflict, weten we uit eigen ervaring. Voor velen is het ook een bron van inspiratie om te werken aan vrede en gerechtigheid. Het zou zonde zijn om van die bron geen gebruik te maken om de eerder genoemde ambities waar te maken.

Bestuur en staf willen in dit jaarverslag graag allen bedanken die Oikos in de gelegenheid hebben gesteld haar werk te doen. Dankzij uw ondersteuning en samenwerking hebben we het 10de jaar van Oikos tot een goed jubileumjaar kunnen maken.

In de komende tien jaar tot 2015 willen we de ambitie, waarmee we de afgelopen tien jaar gewerkt hebben, vasthouden. Wij kunnen het ons niet veroorloven om minder ambitieus te zijn. Want er staat teveel op het spel.

Piet Terhal
voorzitter van het Bestuur
Hielke Wolters
directeur

Hoofdstuk 1: Internationale (financiële) verhoudingen

Projecten bij hoofdstuk 1

- > Jubilee (p. 6)
- > Kerk en Globalisering (p. 7)
- > Eerlijke handel (p. 8)
- > Tinbergen (p. 9)
- > Kinderarbeid (p. 10)

Overige projecten

- > Koffiecoalitie
- > 'Walking Together'
- > Internationale belastingen

Millenniumdoel 8 luidt: *We gaan wereldwijd samenwerken op het gebied van ontwikkeling. We maken afspraken over goed bestuur, we maken eerlijk handel tussen landen mogelijk en er komt een eerlijk financieel systeem. We lossen het schuldenprobleem van ontwikkelingslanden op en we zorgen dat ontwikkelingslanden kunnen beschikken over nieuwe technologieën.* Voor Oikos is het werken aan internationale (financiële) verhoudingen al jarenlang een speerpunt. Ook in 2004 heeft Oikos diverse projecten uitgevoerd om rechtvaardige internationale verhoudingen te bevorderen en obstakels uit de weg te ruimen die een eerlijk financieel systeem in de weg staan.

Voor de Jubilee-campagne *Onze schuld, hun recht* heeft Oikos met vele vrijwilligers meegeholpen aan het ophalen van ruim 65.000 handtekeningen voor schuldkwijtschelding van de armste landen. Want voor rechtvaardige internationale verhoudingen is een oplossing van het schuldenprobleem van het aller-grootste belang. De gevolgen van globalisering zijn lang niet altijd gunstig voor de ontwikkeling van landen in het Zuiden. De nadelige gevolgen moeten gesignaleerd, erkend en bestreden worden. Oikos vindt dat de kerk hierbij een grote rol kan en moet spelen en heeft daarom de 'verklaring van Accra', die waarschuwt voor de negatieve gevolgen van globalisering, aangegrepen om in de kerken aandacht te vragen voor deze problematiek. In het kader van eerlijke handel tussen landen heeft Oikos een conferentie georganiseerd rond de dilemma's in het suikerbeleid. Omdat de jeugd de toekomst heeft, vindt Oikos dat alle kinderen naar school moeten. Oikos heeft in 2004 meegewerkt aan de campagne *Stop Kinderarbeid! School de beste werkplaats* en twee reizen georganiseerd die in het teken stonden van de strijd tegen kinderarbeid.

ONZE SCHULD, HUN RECHT

Schuldencampagne - Jubilee Nederland

DOELSTELLING

- > Maatschappelijk en politiek draagvlak vergroten voor kwijtschelding onbetaalbare schulden

LOOPTIJD

- > 2003–2006

MEER INFORMATIE

- > www.jubileenederland.nl

‘Het is niet hun schuld’. Onder dat motto heeft Oikos zich ook in 2004 ingezet voor schuldkwijtschelding voor de armste landen. De 41 organisaties, verenigd in de campagne Jubilee Nederland, hebben meer dan 65.000 handtekeningen opgehaald voor dit doel. Naast een actieve rol in het ophalen van handtekeningen heeft Oikos in 2004 ook onderzoek gedaan naar de zogeheten ‘schandelijke schulden’.

In februari bezocht Abu Namwamba van de Keniaanse schuldencampagne CADEC opnieuw ons land en gaf lezingen bij tal van universiteiten. Oikos organiseerde deze lezingen voor Jubilee Nederland. Naast diverse lezingen over schuldenkwijtschelding zijn door Oikos ook workshops gehouden met het spel *De schuld van Kimbanda*. In deze simulatie van een conferentie over schuldenkwijtschelding kunnen studenten de dilemma’s ervaren van de schuldenproblematiek.

De WE OWE THEM Zomertour, de jongeren-campagne van Jubilee Nederland die Oikos samen uitvoerde met Move Your World, bezocht deze zomer tientallen zomerfestivals. De zomertour heeft meer dan 25.000 handtekeningen opgeleverd. Oikos heeft met een team van vrijwilligers op de EO-Jongerendag, het Flevo Festival en diverse (bevrijdings)-festivals gestaan.

Het hoogtepunt van de campagne vond plaats tijdens Festival Mundial dat in het teken stond van schuldenkwijtschelding. Tijdens het hele weekend liepen vrijwilligers rond om handtekeningen op te halen en presentatoren riepen op tot het ondersteunen van de campagne. Het programma op één van de podia ging

geheel over schuldenkwijtschelding. De festivalgangers konden luisteren naar lezingen, genieten van optredens en meedoen aan het debat. De quiz *Debt or Alive* liet wethouders, ‘studiebollen’ en ‘wannabe politici’ tegen elkaar strijden om de hoofdprijs: 50 euro voor een project naar keuze.

Binnen de Stuurgroep van Jubilee Nederland besteedt Oikos met name aandacht aan de zogeheten *odious debts*; schandelijke schulden. Deze schulden zijn ‘*odious*’ (verfoeilijk, hatelijk) tegenover de bevolking van de natie omdat een vroegere dictator van dat land deze schulden enkel is aangegaan voor eigen gewin, of omdat de lening onder oneerlijke voorwaarden is afgesloten. Oikos streeft er naar dat er regelingen komen voor kwijtschelding van deze schulden en voor het voorkomen van schandelijke schulden in de toekomst. Ook heeft Oikos voor een reeks van tijdschriften artikelen geschreven over de schuldenproblematiek, over schandelijke schulden en over de campagne.

KERK & GLOBALISERING

Kerkelijke bezinning op globalisering

DOELSTELLING

- > Delen van ervaringen rondom de kerkelijke bezinning op globalisering

LOOPTIJD

- > 2003–2005

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

Globalisering doet zijn invloed voelen over de hele wereld. Mensen kunnen wereldwijd door de globalisering meer dan ooit met elkaar in contact komen. Maar globalisering heeft ook veel schaduwkanten, vooral voor mensen in het Zuiden. Steeds meer oecumenische organisaties spreken zich daarom scherp uit over globalisering. Oikos zet zich ervoor in om de kerkelijke en theologische discussie over globalisering ook in Nederland te doen plaatsvinden. Daarnaast staat Oikos ook de Wereldraad van Kerken bij in zijn gesprekken met Wereldbank en IMF, twee van de grootste beleidsbepalers op internationaal financieel terrein.

Ter voorbereiding op het gesprek tussen de top van de Wereldraad van Kerken met de top van Wereldbank en IMF schreef Oikos twee notities. De eerste notitie behandelde de bestuursstructuur van IMF en Wereldbank, de tweede notitie behandelde het beleid van IMF en Wereldbank rond mensenrechten. Dit laatste gesprek in een serie van drie verliep niet geheel naar tevredenheid, onder andere door de geringe tijd die IMF en Wereldbank ervoor uittrokken. Wel is afgesproken dat de organisaties met elkaar in gesprek blijven.

In Accra vond in 2004 de Algemene Vergadering van de WARC (wereldalliantie van gereformeerde en hervormde kerken) plaats. De slotverklaring van 'Accra' heeft heel wat losgemaakt in kerkelijk Nederland. De WARC veroordeelde in de verklaring ondubbelzinnig het huidige economische systeem. Oikos heeft een studiebijeenkomst georganiseerd over de verklaring en over wat kerken ermee zouden kunnen doen. Tijdens de bijeenkomst werd gesproken door leden van de delegatie die de Algemene Vergadering van

de WARC hadden bijgewoond en een forum ging met de aanwezigen in discussie over inhoud en bruikbaarheid van de verklaring.

Oikos wil plaatselijke kerken en predikanten helpen om globalisering tot een constant aandachtspunt te maken. Zo wordt er gewerkt aan preekschetsen, studiemateriaal en bijeenkomsten. Oikos wil het denkproces in de kerken over globalisering op deze manier van onderaf in beweging brengen. Zo sluit Oikos enerzijds aan bij een traditie van aandacht vragen voor geloof en economie en zet ze anderzijds een volgende stap in het contact met internationale kerkelijke organisaties. Naast het contact met de Wereldraad van Kerken en de WARC werkt Oikos ook nu samen met de Council for World Mission (CWM) in het project *Walking Together*. Hierbij worden gelovigen uit verschillende werelddelen samengebracht om te praten over globalisering en geloof. Dit zal uiteindelijk leiden tot een pelgrimage naar Nederland in 2007.

Om ook inhoudelijk een bijdrage te kunnen leveren aan de discussie over globalisering in de kerken, schrijven Hielke Wolters, directeur van Oikos en Greetje Witte-Rang, onderzoeker bij Oikos, het boek *Uitsluitend participatie*. In dit boek wordt het gesprek in de oecumene over globalisering beschreven en wordt een relatie gelegd met het oecumenisch sociale denken, waarin participatie altijd centraal heeft gestaan. Het boek zal medio 2005 verschijnen ter gelegenheid van een conferentie over theologie en globalisering die Oikos organiseert in samenwerking met tal van theologische faculteiten. Daarnaast werkt Oikos aan gespreksmateriaal voor gemeentes en parochies.

STOP KINDERARBEID!

Kinderarbeid? Recht op onderwijs!

DOELSTELLING

- > Politiek en maatschappelijk bewustzijn kinderarbeid gekoppeld aan recht op onderwijs vergroten

LOOPTIJD

- > 2003–2005

MEER INFORMATIE

- > www.stichtinggoikos.nl

Alle kinderen moeten naar school! Millenniumdoel 2 stelt dan ook dat in 2015 alle kinderen ter wereld basisonderwijs moeten volgen. Oikos heeft in het kader van dit millenniumdoel in samenwerking met de vereniging Wederzijds twee reizen georganiseerd met als thema kinderarbeid. Daarnaast werkt Oikos samen met de campagne *Stop Kinderarbeid! School, de beste werkplaats*. Voor deze campagne heeft Oikos onder andere campagne gevoerd op diverse evenementen en festivals.

Wereldwijd werken naar schatting nog steeds 250 miljoen kinderen, terwijl ze eigenlijk op school zouden moeten zitten. Ook al zijn beleidsmakers, ambtenaren en de meeste Nederlanders het er wel over eens dat kinderen eigenlijk niet hele dagen zouden moeten werken, toch onderneemt men te weinig actie omdat men kinderarbeid als een onontkoombaar feit ziet. Maar kinderarbeid is een oplosbaar probleem dat vóór 2015 kan worden opgelost. Oikos wil zich daar in samenwerking met de campagne *Stop Kinderarbeid! School de beste werkplaats* en door middel van de Oikos-Wederzijds Reizen sterk voor maken.

In 2004 vonden de eerste twee Oikos-Wederzijds Reizen plaats met het thema kinderarbeid. De eerste reis ging in het voorjaar naar India, de tweede reis vond plaats in het najaar en had als bestemming Indonesië. In India spannen veel organisaties en individuen zich in om alle kinderen naar school te krijgen. De reizigers bezochten diverse projecten en spraken met de vrijwilligers over welke

moeilijkheden zij tegenkomen bij hun strijd tegen kinderarbeid, maar ook over welke mogelijkheden er zijn en wat ze al bereikt hebben. Inmiddels gaan in Andhra Pradesh, één van de provincies die de reizigers bezochten, al meer dan 260.000 kinderen die eerst werkten nu elke dag naar school.

In Indonesië is kinderarbeid ook een groot probleem, maar men is zich daar veel minder bewust van het feit dat arbeid de ontwikkeling van kinderen in de weg staat. Terwijl in India al veel is bereikt, staat de strijd tegen kinderarbeid in Indonesië nog in de kinderschoenen. De deelnemers aan de reis naar Indonesië bezochten de projecten van pioniers op dit vlak, die bewustwording willen creëren voor het recht van alle kinderen om naar school te gaan. Na afloop van de reizen zorgen de deelnemers voor publiciteit, zowel door lezingen voor geïnteresseerden als door interviews aan de media. Voor 2005 staan twee nieuwe reizen op de agenda met het thema kinderarbeid.

Oikos werkt samen met de internationale campagne *Stop Kinderarbeid! School, de beste werkplaats*, die ernaar streeft kinderarbeid geheel uit te bannen door volledig dagonderwijs te bieden van een goede kwaliteit. In 2004 heeft Oikos op diverse evenementen en festivals jongeren betrokken bij dit onderwerp en handtekeningen opgehaald voor de campagne. Daarnaast heeft Oikos parochies, ordes en congregaties benaderd om de campagne te ondersteunen.

EEN VREEDZAME 21E EEUW?

Vrede: visies, voorwaarden en strategieën

DOELSTELLING

- > Bevorderen van brede deelname aan rechtvaardigheid, vrede en heelheid van de schepping.

LOOPTIJD

- > 2004

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoiikos.nl

De 21e eeuw kan en moet een vreedzamere eeuw worden dan voorgaande eeuwen. Dat was de conclusie van het symposium *Will the 21st century be more peaceful?*, dat op 22 september 2004 werd gehouden ter gelegenheid van de tiende sterfdag van Jan Tinbergen. Tijdens de conferentie werd de Isaac Roet Vredesprijs uitgereikt en werd een heruitgave gepresenteerd van Tinbergen's *Entering the Third Millennium: some suggestions*.

Nobelprijswinnaar Jan Tinbergen was zijn tijd ver vooruit. Al in de jaren zestig was Tinbergen een voorstander van concrete doestellingen om armoede te bestrijden, al lang voordat de millenniumdoelen werden aangenomen in het jaar 2000. Tinbergen was het die berekende dat rijke landen minimaal 0,7 % van het Bruto Nationaal Product aan ontwikkelingshulp zouden moeten geven, wat tot op vandaag de norm is. Ook zag Tinbergen al vroeg in dat de Verenigde Naties een centrale rol zouden moeten krijgen bij het bijhouden van de wereldeconomie, als noodzakelijk fundament voor veiligheid en vrede. Het is precies die samenhang waarop ook de Secretaris-Generaal Kofi Annan nu voortdurend hamert in zijn plannen tot versterking van de VN.

Tijdens het symposium, dat werd georganiseerd in samenwerking met de Vereniging voor Economie en Vrede, Kerk en Wereld en de Universiteit van Amsterdam, herformuleerde Dietrich Fischer de vraag 'Will the 21st century be more peaceful?' in het motto: 'We have to make the 21st century more peaceful!'.

Volgens Fischer, samen met Tinbergen de auteur van het boek *Warfare and Welfare*, is het niet de vraag wat er gaat gebeuren, maar wat wij willen dat er gebeurt. En daar moeten we aan gaan werken, om die vrede werkelijkheid te maken.

Waar Tinbergen armoede nog vooral als een economisch verschijnsel zag legde Louk de la Rive Box, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties er de nadruk op dat armoede een aantasting is van de menselijke waardigheid. Volgens De la Rive Box betekent armoede dat je je schaamt om je in het openbaar te vertonen. Het is belangrijk om niet alleen naar het economische verschijnsel 'armoede' te kijken, maar ook te zien wat het mensen doet om armoede te lijden. Dat kan voor een verdieping en voor een vermenschlijking zorgen bij het nadenken over de wereldwijde economie.

Tijdens de conferentie werd de Isaac Roet Vredesprijs uitgereikt. Deze prijs werd ingesteld door de in Auschwitz vermoorde Joodse zakenman Isaac Roet. Deze prijs wordt vanuit de Universiteit van Amsterdam uitgereikt aan de schrijver van het beste studentenessay over de bevordering van vrede door economische verdeling. Moses Shayo van Princeton University uit de VS won de Vredesprijs voor zijn onderzoek naar het verband tussen armoede en oorlog.

Ter gelegenheid van het symposium is een brochure verschenen met daarin een heruitgave van *Entering the third millennium: some suggestions*. Dit document schreef Jan Tinbergen voor zijn kleinkinderen, achterkleinkinderen en hun leeftijdgenoten kort voordat hij in 1994 overleed. In dit bijzondere document uit zijn wetenschappelijke nalatenschap moedigt Tinbergen de nieuwe generatie aan om te streven naar een duurzame en vreedzame wereld met welzijn voor wie nu leven en voor wie na ons komen.

EERLIJK HANDELEN

WTO-Coherentie Landbouw

DOELSTELLING

- › Stimuleren van samenwerking tussen actoren uit de marktsector en ngo's, van wereldburgerschap en van dialoog tussen Zuid en Noord

LOOPTIJD

- › 2004

MEER INFORMATIE

- › www.jubileenederland.nl

De oorzaak van armoede ligt voor een aanzienlijk deel in oneerlijke handelsstructuren. De markt dient niet uit zichzelf de belangen van de producenten in ontwikkelingslanden. Bedrijven en overheden moeten worden aangezet om rekening te houden met die belangen. Ook de Europese Unie is een belangrijke speler in dit spel. Oikos organiseerde daarom in 2004 een conferentie over het suikerbeleid van de EU.

De Europese Unie beschermt tot nu toe de eigen suikerproducenten. De Europese suikerboeren kunnen veel meer suiker produceren dan nodig is in Europa, waardoor het overschot aan suiker vervolgens op de wereldmarkt terecht komt voor een lage prijs. Daardoor verdringen ze de suikerboeren in het Zuiden van de markt. De Europese Commissie heeft besloten het landbouwbeleid te liberaliseren, waardoor de prijzen op de EU-markt drastisch zullen dalen. Deze liberalisering treft niet alleen de suikerboeren in Europa. Ook de voorkeursbehandeling die de voormalige Engelse en Franse koloniën kregen, zal uitgehouden worden. Boeren in deze koloniën mogen nu nog bepaalde hoeveelheden suiker tegen gunstige voorwaarden exporteren naar de Europese Unie. De echt arme landen zullen dus niet profiteren van het nieuwe Europese beleid. Alleen de grote suikerlanden zoals Brazilië en Thailand zullen hun marktaandeel zien groeien als gevolg van de voorstellen van de Europese Commissie.

Op de conferentie *Suiker Goed* werden de verschillende belanghebbenden uitgenodigd om te praten over hun dilemma's rond het Europese suikerbeleid. Suikerproducenten, boeren, politici en beleidsmedewerkers van ontwikkelingsorganisaties, waaronder Novib, werd gevraagd om hun eigen dilemma op te schrijven. Gerard Doornbos, voorzitter LTO Nederland verwoordde het in zijn toespraak zo: "Handel kan bijdragen aan armoedebestrijding. Liberalisering alleen betekent echter dat de sterksten zullen winnen. Handel is zowel deel van de oplossing als deel van het probleem."

Tijdens de conferentie bleken de belangen van boeren, ontwikkelingsorganisaties en de suikerboeren dicht bij elkaar te liggen. Doordat werd gebruik gemaakt van de dialoogmethode kwamen de gesprekspartners niet in een patstelling terecht, maar werd er gezocht naar overeenkomsten. Zo ontstond de mogelijkheid om tot elkaar te komen. LTO en Novib concludeerden gezamenlijk dat het verstandig zou zijn om een brief naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken te schrijven met daarin een gezamenlijk standpunt, tegen volledige liberalisering, voor het handhaven van een regeling voor productiequota, voor een redelijk intern prijsniveau binnen de EU én voor markttoegang voor suiker uit de armste landen.

De vorm en inhoud van de conferentie werd door de bezoekers zeer positief gewaardeerd. Oikos zal zich blijven bezighouden met landbouw en coherentie van beleid.

Hoofdstuk 2: Milieu en Ontwikkeling

Projecten bij hoofdstuk 2

- > Aarde Ademt Op
(p. 12)
- > Technologie (p. 13)
- > Check it out!
(p. 14 en 15)

Overige projecten

- > Kerk en Milieu

Recht op gezond
drinkwater

Millenniumdoel 7 luidt: *Voor 2015 hebben we een blijvend goed (duurzaam) milieu. We stoppen het onomkeerbare verlies van natuurlijke hulpbronnen. Het aantal mensen zonder toegang tot veilig drinkwater wordt gehalveerd en voor 2020 zijn de levensomstandigheden van minimaal 140 miljoen mensen in sloppenwijken aanzienlijk verbeterd.* Een duurzaam milieu is onlosmakelijk verbonden met ontwikkeling. Daarom zet Oikos zich in voor bewustwording in Nederland van de negatieve gevolgen die klimaatverandering kan hebben op ontwikkelingslanden. Ook geeft Oikos door educatieve programma's aan scholieren en huishoudens concrete handvatten om het energieverbruik terug te brengen.

Het lesprogramma Check it Out! geeft jongeren de *tools* om te werken aan een duurzame wereld. Oikos heeft dit lesprogramma inhoudelijk ontwikkeld. In het kader van de Kerkinactie-campagne De Aarde Ademt Op/Klimaatplan voert Oikos een lobby voor een Post-Kyoto beleid. Daarnaast heeft Oikos een onderzoek gedaan naar de klimaatverschillen per regio, een rapport geschreven over de mogelijkheden van energiebeheer in kerkgebouwen en een brochure gemaakt over mogelijkheden tot energiebesparing van huishoudens. Voor de consultatie van partners van het Klimaatfonds heeft Oikos de voorbereiding, uitvoering en verslaglegging verzorgd. In het project Technologie en ontwikkeling wordt aandacht gevraagd voor de rol van technologie bij ontwikkeling.

DE AARDE ADEMT OP / KLIMAATPLAN

De aarde ademt op

DOELSTELLING

- > Maatschappelijk en politiek draagvlak voor het instellen van een fonds voor grensoverschrijdende problemen, op basis van de economische rechten van de armen op het gebruik van het gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid

LOOPTIJD

- > 2004

MEER INFORMATIE

- > www.klimaatplan.nl

Ga voor een rechtvaardig klimaat! Dat is de slogan van het Klimaatplan, het initiatief van Kerkinactie en Icco om particulieren en kerken aan te zetten tot een bewustere omgang met energie. Klimaatplan is de nieuwe naam voor het programma De Aarde Ademt Op, waar Oikos al jarenlang aan meewerkt. Ook voor het Klimaatplan voert Oikos diverse projecten uit in opdracht van Kerkinactie. Zo heeft Oikos een consultatie begeleid van partners die meewerken aan het Klimaatfonds, een rapport geschreven over klimaatverschillen per regio en een brochure gemaakt voor huishoudens over energiebesparing. Terwijl in 2004 het Kyoto-protocol eindelijk het groene licht kreeg, heeft Oikos zich al verdiept in wat er na 'Kyoto' moet gaan gebeuren om de wereld ook na 2012 leefbaar te houden.

Consultatie Klimaatfonds

Omdat klimaatveranderingen, veroorzaakt door milieuvervuiling in met name het Noorden, desastreuze gevolgen kunnen hebben voor het Zuiden is het Klimaatfonds opgericht. Het Klimaatfonds gaat ervan uit dat degenen die vervuiling veroorzaken boven een bepaalde norm, betalen aan degenen die veel minder vervuilen, maar wel de gevolgen dragen. Het geld dat wordt gestort voor het Klimaatplan gaat naar diverse partnerorganisaties in het Zuiden, die projecten uitvoeren om de negatieve gevolgen van klimaatverandering tegen te gaan. In juni vond een consultatie plaats met deze partnerorganisaties. Oikos ondersteunde de voorbereiding en uitvoering van deze consultatie. Tijdens de

consultatie spraken de partners in Noord en Zuid met elkaar over hoe ze lobby, educatie en uitwisseling effectief kunnen gebruiken om ter plekke meer draagvlak te krijgen voor hun werk en hoe ze elkaar daarbij kunnen ondersteunen.

Post-Kyoto klimaatbeleid

Na meer dan zeven jaar kan het Kyoto-protocol eindelijk in werking treden. Met het besluit van Rusland om het Kyoto-verdrag te ratificeren, is in 2004 een belangrijke stap genomen op weg naar een vermindering van de uitstoot van broeikasgassen met 5% tot 2012. Maar die 5% is nog maar het begin. Daarom heeft Oikos zich in 2004 gericht op het post-Kyoto traject; wat moet er na 2012 gebeuren? Het uitgangspunt is daarbij dat iedere wereldburger evenveel recht heeft op het gebruik van de atmosfeer. Oikos heeft een conferentie voorbereid en georganiseerd van de klimaatwerkgroep van de Wereldraad van Kerken over klimaatverandering en de beschikbaarheid van schoon drinkwater voor iedereen. De werkgroep heeft tijdens die conferentie de aanbeveling gedaan dat het post-Kyoto klimaatbeleid gebaseerd moet zijn op een rechtvaardige verdeling van het gebruik van de atmosfeer én dat de vervuilende rijke landen ontwikkelingslanden moeten helpen weerbaar te worden tegen negatieve gevolgen van klimaatveranderingen. Dat zou dan met name moeten gebeuren door lokale initiatieven te ondersteunen en personen inspraak te geven bij het voorkomen van overstromingen of juist van uitdroging van regio's. Nederland

zou met haar kennis omtrent waterbeheer hierbij een belangrijke rol kunnen spelen. Oikos heeft in de Klankbordgroep Adaptatie (een overlegorgaan van ministeries en ngo's over het anticiperen op klimaatveranderingen) en in direct overleg met het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking ervoor gepleit extra geld voor directe hulp aan ontwikkelingslanden voor het tegengaan van de negatieve gevolgen van klimaatveranderingen.

Klimaatverschillen per regio

Oikos schreef in 2004 in het kader van de Aarde Ademt Op het rapport *Regionale*

klimaatverschillen en de effecten daarvan.

De bedoeling van dit rapport was om te beschrijven welke effecten klimaatverandering in Nederland heeft en hoe provincies en waterschappen daarmee omgaan. In het rapport is ook het verdwijnen van plantensoorten en het verschijnen van nieuwe plantensoorten beschreven. De uitkomsten van dit onderzoek lenen zich goed voor uitwerking in educatief materiaal waarin de gegevens worden gekoppeld aan de gevolgen van klimaatverandering voor ontwikkelingslanden.

Zorgen voor elkaar

In opdracht van Kerkinactie heeft Oikos in 2004 de brochure *Zorgen voor elkaar is ook zorgen voor de aarde* geschreven. Deze brochure is verschenen in het kader van het Klimaatplan. In de brochure wordt helder uitgelegd wat de gevolgen van klimaatverandering kunnen zijn, niet alleen voor Nederland, maar vooral ook voor landen in het Zuiden. De brochure geeft heel concrete tips om mensen te helpen iets aan hun energieverbruik te doen. Zo kunnen mensen in hun eigen huishouden zuiniger zijn met het gebruik van water, gas en licht, maar worden ze ook aangemoedigd om na te denken over het overstappen op groene stroom. Daarnaast worden ze ook gestimuleerd om de projecten van het Klimaatplan in het Zuiden te steunen. Zo vormt de brochure een handvat voor mensen die de negatieve effecten van klimaatveranderingen wereldwijd willen voorkomen.

TECHNOLOGIE & ONTWIKKELING

Technologie en ontwikkeling

DOELSTELLING

- > Inventarisatie van knelpunten ten aanzien van de rol van technologie-ontwikkeling in het kader van ontwikkelingssamenwerking vanuit Nederland

LOOPTIJD

- > 2004–2005

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

Suikerriet op weg naar de verwerkende fabriek

Ontwikkelingssamenwerking is onmogelijk zonder technologie. Bij vrijwel alle aspecten van ontwikkelingswerk speelt technologie een essentiële rol. Gezond drinkwater en sanitaire voorzieningen kunnen bijvoorbeeld niet tot stand worden gebracht zonder de inzet van technologie. Oikos onderzoekt in opdracht van het Rathenau Instituut welke aandacht technologie krijgt in de Nederlandse wereld van ontwikkelingssamenwerking, welke visies op de rol van technologie daar spelen en wat de meerwaarde van technologie kan zijn voor ontwikkelingssamenwerking.

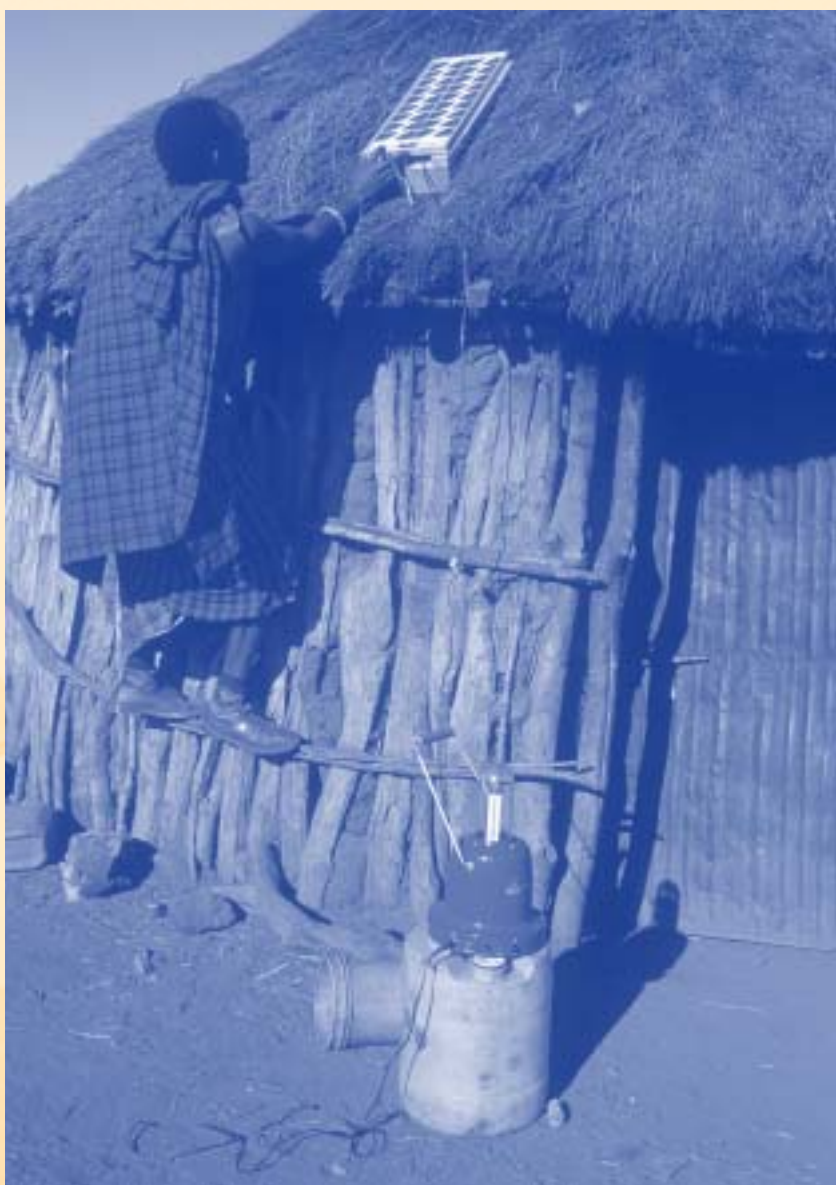
De verkenning naar de rol van technologie in ontwikkelingssamenwerking vond plaats in opdracht van het Rathenau Instituut, een instituut dat de Tweede Kamer adviseert over de maatschappelijke aspecten van technologische ontwikkelingen. Bij een rondgang langs vertegenwoordigers van de overheid, grote ontwikkelingsorganisaties, bedrijfsleven en universiteiten, die zich bezig houden met ontwikkelingssamenwerking, kwam naar voren dat de rol van technologie in ontwikkelingsprocessen veel te weinig aandacht krijgt. Het beeld van technologie is vaak veel te beperkt. Technologie heeft ook betrekking op kennis,

vaardigheden en regelgeving die nodig zijn om apparaten die gebruikt worden bij ontwikkelingsprojecten goed te kunnen gebruiken. Daarom speelt technologie een heel centrale rol bij ontwikkelingsprocessen en -projecten.

Net zoals technologie in de 19e en 20e eeuw in Nederland maatschappelijke vooruitgang teweeg bracht, kan technologie ook in het Zuiden zorgen voor de verbetering van leefomstandigheden. Technologie heeft een grote invloed op ontwikkeling, zowel positief als negatief. De aandacht voor technologie is daarom ook zo belangrijk, omdat het leidt tot de kernvraag: wat heeft onze prioriteit bij ontwikkeling? Welke innovaties zijn nodig en welke innovaties zijn gewenst? En hoe zorgen we dat de gewenste innovaties ook succes hebben? Technologie is de spil van ontwikkelingsprojecten, of zou dat eigenlijk moeten zijn. Wie dat vergeet, ondergraaft de effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking. De technologie die wordt ingezet bij projecten moet natuurlijk wel passen in de lokale samenleving waar het wordt toegepast; de ene keer zal de techniek hypermodern moeten zijn, de andere keer juist traditioneel.

In de verkenning die Oikos heeft uitgevoerd kwam naar voren dat er al wel wat aandacht is geweest voor de mogelijkheden van technologie bij ontwikkeling. Die aandacht voor technologie zou aangemoedigd, gebundeld en ondersteund moeten worden. Het concept-rapport dat Oikos over technologie en ontwikkeling heeft geschreven kan hierbij als voorzet dienen. Het rapport is voorgelegd

aan beleidsmakers bij ontwikkelingsorganisaties en ministeries. Zij hebben dit document van op- en aanmerkingen voorzien, zodat het rapport tot een definitief discussiestuk kan worden gemaakt voor een expertmeeting. Tijdens de expertmeeting in 2005 zal worden besproken hoe technologie in de Nederlandse wereld van ontwikkelingssamenwerking meer aandacht kan krijgen.

DUURZAAM OP SCHOOL

Check it Out!

DOELSTELLING

- > Scholieren in het middelbaar onderwijs betrekken bij duurzame ontwikkeling

LOOPTIJD

- > 2002–2005

MEER INFORMATIE

- > www.checkitout-now.nl

Dromen van een duurzame wereld, dat doen we allemaal. Maar hebben we ook de tools, het gereedschap, om die duurzame wereld te verwezenlijken? Met het lesprogramma *Check it Out!* van Oikos, COS Nederland, Ecofys en SME Milieu Adviseurs krijg je als leerling die tools in handen. Op ruim honderd scholen kunnen leerlingen aan de slag om het energieverbruik van hun school én van zichzelf terug te dringen.

Check it Out!, dat als ondertitel draagt: *Tools voor een duurzame wereld*, is meer dan alleen een lesprogramma. Check it Out! ondersteunt en adviseert scholen bij het toepassen van de thema's klimaat en duurzame ontwikkeling bij energiebeheer in het schoolgebouw, bij het maken van leerplannen voor de komende jaren én bij de profilering van de school naar de omgeving. De scholen kunnen het *Check it Out! Keurmerk* verkrijgen als ze hun energiebeheer hebben aangepast en aan bepaalde eisen voldoen.

In 2004 heeft Oikos samen met COS Nederland, Ecofys en SME Milieu Adviseurs het Consortium Check it Out! voorbereid. Dit consortium richt zich er op om de thema's duurzaamheid en klimaatverandering op scholen onder de aandacht te brengen of te versterken. De deelnemende scholen gaan voor een periode van vijf jaar hun energieverbruik aanpakken waarbij hun huidige energiekosten als startpunt gelden. Door de analyse van de leerlingen en door de uitvoering van eenvoudige maatregelen uit het zogenaamde Energie Prestatie Advies kan energie worden bespaard. Met het geld wat dat oplevert kan de school de uitvoeringskosten betalen en op den duur zelfs een reserve gaan opbouwen om daarmee nog meer te investeren in duurzaam onderwijs en in verdere besparingen.

Oikos neemt binnen het consortium de ontwikkeling van het materiaal voor haar rekening. Dat betekent dat Oikos verantwoordelijk is voor een groot deel van de inhoud van de lesboeken en de lessen. Oikos wil dat scholieren, van de basisschool tot aan het MBO, meer vanzelfsprekend rekening gaan houden met het milieu en zich bewust zijn dat mensen in het Zuiden daar ook baat bij hebben.

Een andere manier waarop Oikos de invloed van ons energieverbruik op het Zuiden dichterbij wil brengen, is door het spel *Win Water Wereldwijd*. Bij dit bordspel is het de bedoeling dat leerlingen in groepjes zoveel mogelijk waterputten kopen. Obstakels zoals klimaatveranderingen moeten ze daarbij zien te overwinnen. Zo wordt de link gelegd tussen water en klimaat. Een conceptversie van het spel is inmiddels beschikbaar, een definitieve versie wordt ontwikkeld.

Hoofdstuk 3: Globalisering & Identiteit

Projecten bij hoofdstuk 3

- > Religie en ontwikkeling (p. 18)
- > Migranten en Ontwikkelings-samenwerking (p. 19)
- > Tijd en globalisering (p. 20 en 21)
- > OikosXchange (p. 22)

Overige projecten

- > Integratie

De wereld globaliseert, terwijl de Nederlandse samenleving zich steeds meer naar binnen keert. Oikos probeert in deze tegenstrijdige situatie de vinger aan de pols te leggen bij beide verschijnselen. In de grondlijn 'Globalisering en Identiteit' komt dat het duidelijkst naar voren. Tijdens de Migrantenweek stond dit jaar Samenwerken centraal. Temidden van verwarring en verharding was de Migrantenweek een moment van hoop en saamhorigheid. Dat bleek wel toen de deelnemers aan de publieksdag spontaan elkaars handen vastpakten om te zingen: 'We shall overcome'.

Aan de ideeënwedstrijd deden dit jaar meer migranten(organisaties) mee dan ooit. Het is een goed teken dat zoveel migranten goede ideeën indienen voor een oplossing van problemen in het land van herkomst. Omdat religie een heel grote rol speelt in ontwikkelingslanden, pleit Oikos al enige jaren voor veel aandacht voor religie bij ontwikkelingssamenwerking. Tijdens een conferentie in 2004 is daartoe het Kenniscentrum Religie & Ontwikkeling opgericht. Omdat onze westerse visie op tijd wereldwijd vaak een dominante rol heeft, gaat Oikos het gesprek aan rond tijd en globalisering. In het uitwisselingsprogramma oikosXchange hebben jongeren zowel de voor- als nadelen van globalisering ontdekt tijdens de uitwisseling tussen Nederland en Bhutan. De uitwisselingsmethode blijkt heel succesvol te zijn in het dichtbij brengen van ingewikkelde problemen, niet alleen voor de deelnemers aan de uitwisseling, maar ook voor de duizenden leerlingen die presentaties meemaakten en lesprogramma's volgden over duurzame ontwikkeling.

EEN ANTENNE VOOR RELIGIE

Religie en ontwikkeling

DOELSTELLING

- › Een beleidsvisie op duurzame ontwikkeling en internationale samenwerking die gedragen kan worden vanuit verschillende religies en culturen

LOOPTIJD

- › 2003–2005

MEER INFORMATIE

- › www.stichtingooikos.nl

Ontwikkelingsorganisaties moeten een antenne ontwikkelen voor de betekenis van religie voor duurzame ontwikkeling en internationale samenwerking. Oikos heeft met dat doel in 2004 met Cordaid, de Islamitische Universiteit Rotterdam en het Institute of Social Studies enkele expertmeetings en een conferentie georganiseerd over religie en ontwikkeling. Tijdens de conferentie is de oprichting van een Kenniscentrum Religie & Ontwikkeling aangekondigd. Zo hoopt Oikos samen met anderen aandacht te vragen voor de bijdragen van religie aan de samenleving.

Ontwikkelingsorganisaties worstelen met de belangrijke plaats die religie inneemt in het Zuiden. Zij gaan er vaak van uit dat de westerse visie op ontwikkeling de beste is. Ontwikkeling is in hun visie vooral het doorvoeren van economische en politieke maatregelen. Ontwikkelingsorganisaties met een religieuze achtergrond hebben vaak nog een ander probleem. Als ze kiezen voor een partnerorganisatie uit dezelfde religie kan dit instabiliteit tussen de bevolkingsgroepen veroorzaken of verergeren. Maar kiezen voor een partnerorganisatie uit een andere religie is ook niet zonder risico omdat de ontwikkelingsorganisatie dan van bekeringsdrang wordt verdacht.

Tijdens de expertmeetings zijn deze en andere aspecten van religie en ontwikkeling in het Zuiden besproken. Verschillende deskundigen uit de gezondheidszorg en het onderwijs vertelden over hun eigen ervaringen. Uit hun verhalen bleek dat de aandacht voor religie en ontwikkeling niet alleen maar nodig is in ontwikkelingslanden, maar dat er ook moet worden nagedacht over hoe we omgaan met religie in de Nederlandse samenleving.

Naast de twee expertmeetings, vond bij de Islamitische Universiteit Rotterdam op 12 mei een symposium plaats over islamitische perspectieven op ontwikkeling. Eén van de

sprekers, Waseem Yaqub van Islamic Relief, een internationale islamitische hulporganisatie, wees erop dat veel conflicten religieus worden genoemd terwijl ze dat helemaal niet zijn. Het conflict in Soedan tussen het zogenaamde 'islamitische' Noorden en het christelijke zuiden is in feite geen conflict tussen religies. Het leger van het zuiden bestaat voor meer dan veertig procent uit moslims. Het conflict heeft eerder te maken met oneerlijke verdeling van welvaart dan met religie.

De conferentie *Religion & Development*, die plaatsvond op 3 november 2004, was niet alleen de afsluitende conferentie van het project Religie & Ontwikkeling, maar was ook het startpunt van het Kenniscentrum Religie & Ontwikkeling. Tijdens de conferentie wezen de sprekers Jos van Gennip (CDA) en Rajendra Gupta (Management Development Institute in India) op het belang van religie. Wendy Tyndale, die betrokken was bij de dialoog tussen de Wereldbank en de wereldreligies, wees op de bijdrage vanuit religieuze gemeenschappen aan de millenniumdoelen. Maar ontwikkeling houdt volgens Tyndale meer in dan economische groei.

Tijdens de conferentie presenteerde Hielke Wolters, directeur van Oikos, de agenda voor het Kenniscentrum Religie & Ontwikkeling. Het kenniscentrum is essentieel voor de reflectie op duurzame ontwikkeling, internationale samenwerking, migratie en integratie. Het centrum zal zich naast die reflectie toeleggen op het trainen van mensen die werkzaam zijn bij ontwikkelingsorganisaties, op het versterken van de samenwerking tussen ontwikkelingsorganisaties en religieuze organisaties én op deelname aan het publieke debat. Het doel van het kenniscentrum is om ervoor te zorgen dat religie de aandacht krijgt die het verdient in in de theorie én praktijk van ontwikkelingssamenwerking.

MIGRANTEN & ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Migranten en Ontwikkelings- samenwerking

DOELSTELLING

- > Migranten betrekken bij ontwikkelingssamenwerking

LOOPTIJD

- > 2003-2005

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

Migranten kunnen vanuit Nederland veel betekenen voor hun land van herkomst. Vanuit die gedachte werkt Oikos samen met Cordaid aan het project Migranten & Ontwikkelingssamenwerking. Tijdens een expertmeeting werd een onderzoek gepresenteerd naar de zogenaamde 'remittances', het sturen van geld naar familie in het buitenland. In 2004 werd tevens voor de tweede maal de Ideeënwedstrijd Migratie en Ontwikkeling gehouden. Winnaar was de Mauritaans-Nederlandse organisatie voor mensen- en volkenrechten.

Veel migranten sturen geld naar hun familie in het land van herkomst. Dit kan voor allerlei doeleinden zijn; schoolgeld voor het neefje of medicijnen voor moeder. Mindanda Mohugu deed (in opdracht van Cordaid) onderzoek onder verschillende migrantengroepen en vroeg aan hen welke problemen ze tegenkomen bij het versturen van geld. Ook heeft hij onderzocht waar het gestuurde geld meestal aan wordt besteed en hoeveel geld er wordt verstuurd. Mohugu presenteerde de eerste resultaten van dit onderzoek tijdens de expertmeeting over remittances, de overdracht van geld door migranten naar het land van herkomst.

Aan de ideeënwedstrijd 2004, die werd georganiseerd in samenwerking met SMS (Stichting Mondiale Samenleving), deden dit jaar ruim 65 migranten(organisaties) mee. De wedstrijd geeft migranten de kans om een idee in te dienen dat meehelpt aan de verbetering van de situatie in het land van

herkomst. De eerste prijs ging dit jaar naar de Stichting Mauritaans-Nederlandse organisatie voor mensen- en volkenrechten. De tweede prijs ging naar de Surinaamse Stichting Rage en de derde prijs werd gewonnen door de Boliviaanse Stichting Ayni Bolivia-Nederland.

De Mauritaanse prijswinnaars willen een landbouwproject opzetten voor de zwarte minderheidsgroep in Zuid-Mauritanië. Daarmee willen ze landonteigening proberen te voorkomen die vaak plaatsvindt als land niet zichtbaar bebouwd en gebruikt wordt. Door mensen in het vruchtbare zuiden van Mauritanië te helpen om gewassen op hun land te verbouwen, kan worden voorkomen dat ze van hun land worden verdreven. De prijswinnaars ontvingen de geldprijs uit handen van Minister van Ardenne van Ontwikkelingssamenwerking. De minister sprak tijdens de bijeenkomst met veel migranten over hun ideeën. Deze uitwisseling van ideeën werd door zowel de minister als de migranten als zeer positief ervaren.

Oikos is samen met Cordaid bezig een kennisplatform op te richten voor migratie & ontwikkeling. Dit platform zal gaan functioneren als een netwerk voor migranten, migrantenorganisaties en ontwikkelingsorganisaties. Het kennisplatform zal in 2005 een brochure publiceren over 'best practices' (succesverhalen) op het gebied van migranten en ontwikkeling. De brochure moet gaan dienen als een inspiratiebron voor migranten die een project willen starten in het land van herkomst.

SAMENWERKEN

Migrantenweek

DOELSTELLING

- > Versterken van betrokkenheid van kerken, diverse instellingen en de vakbonden bij het migratievraagstuk en het verbreden van het draagvlak voor een multiculturele samenleving

LOOPTIJD

- > 2004

MEER INFORMATIE

- > www.migrantenweek.nl

Het thema van de Migrantenweek (14–21 november 2004) was zelden zo actueel als dit jaar: *Samenleven in verscheidenheid: Maak er werk van!* Terwijl de Nederlandse samenleving op zijn kop stond na de moord op Theo van Gogh op 2 november en mensen angstig naar elkaar gingen kijken, pakten tijdens de Publieksdag van de Migrantenweek mensen elkaars handen vast en zongen samen: ‘We shall overcome’.

Tijdens de Migrantenweek, die georganiseerd werd door Oikos en acht andere organisaties, zijn in het hele land vieringen gehouden door plaatselijke kerken rond het thema *Samenwerken*. Daarnaast werden er drie regionale bijeenkomsten gehouden, in Rijswijk, Tilburg en Veenendaal. Op de Publieksdag van de Migrantenweek, die dit jaar werd gehouden in Leeuwarden, werd nogmaals het belang van dialoog en ontmoeting onderstreept.

Een goed voorbeeld van samenwerken tussen autochtonen en allochtonen zijn de vele korenfestivals die gehouden werden in 2004. De korenfestivals brengen de grote verscheidenheid aan kerkelijke koren met elkaar in contact en kunnen zorgen voor uitwisseling tussen de koren. Talloze kerken hebben een eigen koor, maar het gebeurt maar zelden dat deze koren optreden in een andere kerk, laat staan in een kerk uit een andere cultuur. Maar ook al versta je misschien niet elkaars taal, als je zingt vervalst die barrière.

Korenfestivals vonden dit jaar plaats in Rotterdam, Houten en Den Haag.

Tijdens de Publieksdag sprak onder andere Paul Gwan Thaj The, intern voorzitter van SKIN (Samen Kerk in Nederland). Volgens hem houdt samenwerken in dat je naar elkaar wilt luisteren en elkaar wilt ontmoeten. Dat vergt zowel inzet van de migrant als van de autochtone Nederlander. Corry Nicolay, voorzitter Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân, benadrukte in haar toespraak dat de multiculturele samenleving een samenleving van iedereen moet kunnen zijn. Daarom riep zij ook op om de woorden autochtoon en allochtoon af te schaffen. Volgens haar stigmatiseren deze woorden en werken ze groepsdenken in de hand.

Tijdens de afsluitende viering kreeg iedereen een soort keten die aan elkaar kon worden gehaakt, zo vormden alle aanwezigen samen een keten van verbondenheid. Daarop sloeg iedereen spontaan de handen ineen en zette iemand het lied ‘We shall overcome’ in. Mooier had de Migrantenweek 2004 niet afgesloten kunnen worden.

TIJD & GLOBALISERING

Tijd en globalisering

DOELSTELLING

- > Publike aandacht voor het thema *tijd en globalisering*

LOOPTIJD

- > 2003–2004

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoiikos.nl

De tijd tikt door, en de tijdsdruk in onze maatschappij neemt steeds meer toe. Dat heeft niet alleen gevolgen voor onszelf en voor de maatschappij, maar ook voor het milieu, voor ontwikkeling en voor tolerantie. Oikos organiseerde in 2004 in samenwerking met het MCKS (Multidisciplinair Centrum voor Kerk en Samenleving) een symposium over onze omgang met tijd.

Niet alleen in westerse landen neemt de tijdsdruk toe, overal ter wereld gaat tijd een steeds belangrijkere rol spelen. Globalisering zorgt ervoor dat het westerse tijdsbeeld wordt geëxporteerd over de hele wereld. In andere culturen botst dit tijdsdenken met de plaatselijke manier van omgaan met tijd, die vaak heel anders is.

Tijdens het symposium *In de ban van de tijd?* werd het boek *In de houdgreep van de tijd. Onze omgang met de tijd in een consumptieve cultuur* gepresenteerd en aangeboden aan Margreeth de Boer, burgermeester van Leeuwarden. In deze uitgave van het MCKS wordt de vraag opgeworpen of we iets kunnen leren van andere culturen om onze obsessie met tijd en snelheid te verminderen. Tijdens het symposium gingen diverse sprekers in op deze vraag. Volgens professor Laeyendecker (sociologie) is tijd niet los verkrijgbaar. Tijd is zo'n onlosmakelijk deel geworden van onze cultuur dat het onmogelijk is om onze omgang met tijd aan te passen zonder heel veel in onze maatschappij en in ons persoonlijke leven te veranderen. Volgens professor Droogers (culturele antropologie) is het wel mogelijk

om op kleine schaal bepaalde aspecten van een ander tijdsdenken over te nemen. Deze zouden zo een plek in de maatschappij kunnen krijgen.

De meerwaarde van een rustiger tijds patroon is groter dan we ons misschien kunnen voorstellen. Niet alleen stress zal erdoor afnemen, ook zullen mensen minder prikkelbaar zijn en daardoor meer open naar elkaar staan. De tolerantie ten opzichte van elkaar kan dan ook toenemen in een minder gehaaste samenleving.

Omdat versnelling tijdsbesparing en kostenbesparing oplevert, wordt ter verhoging van de welvaart steeds gezocht naar snellere vervoersmiddelen en apparaten. Dit heeft in veel gevallen geleid tot meer energieverbruik en milieuvuiling. De combinatie van onze gehaaste tijdsopvatting, vervuilende technologie en een welvaartsmodel wordt ook geëxporteerd naar ontwikkelingslanden. Maar is dat wenselijk? Terwijl we streven naar meer welvaart voor mensen in het Zuiden, realiseren we ons vaak niet dat deze welvaart gecombineerd met het westers denken over tijd wel eens grote gevolgen zou kunnen hebben op het gebied van klimaatverandering en milieuvuiling.

Al deze gevolgen van tijdstress kunnen worden afgeschoven als randverschijnselen. Maar een meer voor de hand liggende conclusie zou kunnen zijn dat een meer ontspannen samenleving met een bijpassende schonere technologie misschien wel een veel duurzamere samenleving is.

UITWISSELEN WERKT!

oikosXchange

DOELSTELLING

- > Verkenning van internationale en interculturele jongerenuitwisseling als methodiek om jongeren te betrekken bij thema's van duurzame ontwikkeling en internationale samenwerking en hen te motiveren tot wereldburgerschap

LOOPTIJD

- > 2002–2004

MEER INFORMATIE

- > www.oikosxchange.nl

Het uitwisselingsprogramma oikosXchange werkt! Dat is gebleken na de uitwisseling met Bhutan van september 2003 tot maart 2004. In 2004 verbleven tien Bhutaanse jongeren in Nederland bij gastgezinnen en werkten zij samen met hun vijf Nederlandse teamgenoten bij organisaties en bedrijven in Nederland. In een tour langs tal van scholen vertelden ze over hun ervaringen, over de verschillen tussen Bhutan en Nederland én over duurzame ontwikkeling.

Het uitwisselingsprogramma Bhutan-Nederland bestond uit twee gedeeltes: Eerst verbleven de vijf Nederlandse jongeren drie maanden in Bhutan en ontmoeten daar hun tien Bhutaanse teamgenoten. In Bhutan werkten de vijftien jongeren een maand, bereiden een presentatie voor en presenteerden die voor duizenden Bhutaanse schoolkinderen. Na een intensieve periode van drie maanden in Bhutan, arriveerden de tien Bhutaanse deelnemers eind 2003 in Nederland. In koppels liepen de Nederlandse en Bhutaanse deelnemers stage bij onder andere een waterschap, bij een ontwikkelingsorganisatie en bij een biologische veehouderij. Daarna hebben de deelnemers diverse excursies meegemaakt, lezingen bijgewoond en discussies gevoerd met gastsprekers en met elkaar over duurzame ontwikkeling.

Met deze informatie hebben de deelnemers vervolgens een interactieve presentatie opgezet. Ook waren lesbrieven beschikbaar voor het voortgezet onderwijs, met een vergelijking

tussen Nederland en Bhutan op de thema's arbeid en duurzame ontwikkeling. De jongeren hebben de presentatie 22 keer op scholen en 7 keer op andere locaties opgevoerd. De lesbrieven zijn door ruim 25 scholen gebruikt. Scholieren konden meer informatie vinden op de interactieve website en tevens met deelnemers van gedachten wisselen. Voor heel veel jongeren was het een zeer leerzame ervaring, die ze niet snel zullen vergeten.

De methode van het uitwisselingsprogramma oikosXchange heeft zich bewezen tijdens het programma Bhutan-Nederland. De uitwisselingmethode is heel waardevol, omdat het ingewikkelde onderwerpen heel concreet maakt. Bovendien heeft de methode grote invloed op jongeren. Niet alleen op de jongeren die meedoen aan de uitwisseling, maar ook op de scholieren en andere jongeren die bereikt worden in beide landen door de presentaties. Door middel van 6 nieuwsbrieven en 4 televisie-items kon een nog bredere doelgroep bereikt worden. Daarnaast is er ook in de media veel aandacht geschonken aan het bezoek van de Bhutaanse jongeren.

Het programma Bhutan-Nederland was het eerste oikosXchange-programma dat Oikos uitvoerde. Oikos heeft veel ideeën opgedaan voor nieuwe programma's en zoekt samenwerking met andere organisaties om een nieuw programma te starten. Want uitwisselen werkt!

Hoofdstuk 4: Overige projecten

Projecten bij hoofdstuk 4

- > Dialogue for Peaceful Change (p. 24)
- > Maatschappelijk rendement (p. 25)
- > OikosXplore (p. 25)
- > Babylon (p. 26 en 27)
- > 10 jaar Oikos

Enkele projecten van Oikos passen niet binnen de drie grondlijnen Internationale (financiële) verhoudingen, Milieu & ontwikkeling en Globalisering & identiteit. Deze projecten passen echter wel allemaal binnen de visie van Oikos. Dialoog is binnen de projecten van Oikos een steeds terugkerend begrip. Maar dialoog kan niet alleen voor begrip zorgen (Dialogue for Understanding), maar kan ook worden ingezet om vrede te bewerkstelligen in conflictsituaties. Daarom werkt Oikos aan het verbreiden van de dialoogmethode onder de nieuwe naam *Dialogue for Peaceful Change*. In Oecumenisch Gesprekscentrum Babylon wordt deze gespreksmethode gebruikt in gesprekken over terrorisme en het conflict in het Midden-Oosten.

In het onderzoek naar het maatschappelijk rendement van de Protestantse Gemeente Utrecht bleek dat het werk van de kerk de maatschappij ruim 8 miljoen bespaart.

Oikos heeft de laatste jaren veel expertise opgebouwd wat betreft het werken met jongeren. In het nieuwe jongerenprogramma *oikosXplore* zijn al de projecten voor jongeren samengebracht om zo onder één duidelijke naam jongeren te stimuleren om op onderzoek uit te gaan: *Xplore your world!*

In 2004 bestond Oikos tien jaar. Ter gelegenheid daarvan hield Oikos een symposium over Afrika. Dit symposium werd afgesloten door directeur Hielke Wolters met leerpunten en actiepunten voor de komende tien jaar. *Ambitius* is de titel van dit jaarverslag en daarom besluit dit jaarverslag met Oikos' ambities voor de komende tien jaar.

DIALOGUE FOR PEACEFUL CHANGE

Dialogue for Peaceful Change

DOELSTELLING

- > Bijdragen aan de toepassing van dialoog om vrede te bewaren of tot stand te brengen

LOOPTIJD

- > 2004

MEER INFORMATIE

- > www.dialogueforpeacefulchange.net

Dialoog is onmisbaar bij het oplossen van conflicten. Oikos doet daarom al enkele jaren onderzoek naar de toepassing van dialoog in conflictsituaties. In 2004 organiseerde Oikos een conferentie over de methode Dialogue for Understanding. Tijdens deze conferentie werd een nieuwe naam geïntroduceerd voor het dialoogconcept: Dialogue for Peaceful Change.

De nieuwe naam *Dialogue for Peaceful Change* (DPC) geeft aan dat er een nieuwe stap is genomen vanuit het oorspronkelijke dialoogconcept. *Dialogue for Understanding* had vooral betrekking op de houding tijdens het gesprek: met elkaar praten om elkaar te begrijpen. *Dialogue for Peaceful Change* zegt echter ook iets over wáárom we met elkaar praten. Oikos wil met de dialoogmethode groepen en organisaties een instrument in handen geven waarmee ze vreedzame verandering kunnen bewerkstelligen. Dialoog is de methode, vrede is het doel: Dialogue for Peaceful Change.

In juni werd een conferentie gehouden met mensen die binnen diverse conflicten opereren en die gebruik maken van de dialoog. De deelnemers waren afkomstig uit onder andere Pakistan, Israël, Caïro, Uganda, Noord-Ierland en Roemenië. De conferentie werd geopend met een toespraak van Jan Pronk, nu speciaal gezant van de Verenigde Naties voor Darfur. Volgens Pronk zullen conflicten er altijd zijn en zal je altijd compromissen moeten blijven sluiten als je je niet neerlegt bij de conflicten. Dialoog is een heel goed middel om die compromissen te bereiken.

Tijdens de conferentie, die een week duurde, konden de deelnemers met elkaar praten over hoe zij vanuit hun oecumenische organisaties conflicten aanpakken en hoe zij de dialoog daarbij gebruiken. De deelnemers bespraken hoe ze in 'hun' conflictgebied de belangen van verschillende mensen met elkaar kunnen verenigen. In Noord-Ierland zijn niet alleen de vechtende mannen deel van het conflict, maar ook de moeders die hun zonen niet laten vallen en de bakkers die brood leveren of de schilders die steeds maar weer nieuwe ramen zetten. Iedereen heeft er wel belang bij dat de oorlog stopt, maar individueel hebben ze vaak ook belang bij een voortgang ervan. Tegelijk blijkt het moeilijk om aan de belangen van beide groepen te denken omdat ze alleen nog maar haat voor de ander voelen.

Veel van de deelnemers aan de conferentie maken gebruik van de dialoog in hun werk, maar zij bleken vaak zelf niet te weten welke methode ze gebruiken. Tijdens de week is door middel van oefeningen en simulaties uitgelegd op welke manier de dialoog kan worden toegepast. Ook is er aandacht gegeven aan wat er allemaal komt kijken bij het organiseren van een dialoog tussen twee partijen. Zo kan het heel belangrijk zijn op welke plaats je met elkaar het gesprek aangaat, doe je dat op een neutrale plek of nodig je 'de ander' uit bij jou te komen? Het is de bedoeling dat de deelnemers nu in hun eigen land de methode gaan toepassen. Samen met Oikosnet, het wereldwijde netwerk van oecumenische onderzoek- en trainingsinstituten, gaat Oikos de methode ook inzetbaar maken voor oecumenische organisaties wereldwijd. In 2005 zal deze samenwerking worden voortgezet tijdens een training in Finland.

VAN HARTE!

Maatschappelijk Rendement van kerken

DOELSTELLING

- > Maatschappelijk rendement van vrijwilligerswerk zichtbaar maken

LOOPTIJD

- > 2004

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

Het werk van de kerk scheelt de overheid veel geld. Dat is de conclusie die getrokken kan worden na het uitgebreide onderzoek van Oikos naar het maatschappelijk rendement van de Protestantse kerken in Utrecht. Door verschillende vormen van vrijwilligerswerk door kerkleden als ziekenbezoek, jongerenwerk en stervensbegeleiding, spaart de overheid per jaar meer dan 8 miljoen euro uit.

Het onderzoek, dat de naam 'Van Harte' heeft meegekregen, is een vervolg op een soortgelijk onderzoek in Apeldoorn. Het onderzoek naar het maatschappelijk rendement van de Protestantse Gemeente Utrecht werd uitgevoerd in opdracht van de Protestantse Dienstenorganisatie en is gepresenteerd tijdens de Kerkdag op 12 juni bij gelegenheid van de hereniging van drie kerken tot de Protestantse Kerk in Nederland. Alle zestien wijkgemeenten van de Utrechtse protestantse kerk hebben meegewerkt aan het onderzoek.

Uit het onderzoek blijkt dat de kerkleden van de onderzochte wijkgemeentes meer dan 400.000 uur aan werk hebben verricht. Omgerekend met tarieven uit de maatschappelijke dienstverlening is dat bijna 16 miljoen euro. Meer dan de helft van dat werk is van direct maatschappelijk belang: ruim 215.000 uur is besteed aan werk wat de samenleving geld bespaart. Daaronder vallen onder andere daklozenopvang, ouderenbezoek, collectes, voorlichting over ontwikkelings-samenwerking, stervensbegeleiding en taalcursussen. Als de kerk deze en andere activiteiten niet zou doen en de rest van de samenleving zou die taken overnemen, dan zou dat de maatschappij veel geld kosten. Dat is het maatschappelijk rendement van de Protestantse Gemeente Utrecht: 8,25 miljoen euro.

De onderzoeken in Apeldoorn en Utrecht zijn afgeleid van de Social Return on Investment (SROI)-methode. De onderzoeksmethode die door Oikos ontwikkeld is, heeft nationaal en internationaal veel aandacht getrokken omdat het heel concreet de waarde van (vrijwilligers-)werk kan bepalen. Met verschillende geïnteresseerden (kerken, onderzoeksbureaus, organisaties en brancheorganisaties) is gesproken over het toepassen van het onderzoek in specifieke situaties en de uitwisseling met aanverwante methodes. In 2005 zal de Maatschappelijk Rendement methode op cd-rom beschikbaar worden gemaakt. Met behulp van de cd-rom kan berekend worden wat het maatschappelijk rendement is van activiteiten van kerken en van specifieke projecten.

OIKOSXPLORE

oikosXplore

DOELSTELLING

- > Verbreden van het draagvlak voor internationale samenwerking en ontwikkelingssamenwerking onder jongeren en studenten

LOOPTIJD

- > 2004–2005

MEER INFORMATIE

- > www.oikosxplore.nl

Onder het motto *Xplore your world* lanceerde Oikos in 2004 het jongerenprogramma oikosXplore. Binnen dit jongerenprogramma vallen alle activiteiten van Stichting Oikos die speciaal op jongeren zijn gericht. Zo vormt oikosXplore een eigen herkenbare plek voor jongeren binnen Stichting Oikos. Naast de projecten *WE OWE THEM!*, *oikosXchange* en *Check it Out!* valt ook het complete *Studentz* workshopaanbod onder oikosXplore.

OikosXplore richt zich op jongeren tussen 12 en 25 jaar met campagnes, uitwisselingsprogramma's, lesmethodes, workshops, symposia en debatten. Zo betreft Oikos deze groep bij ontwikkelingssamenwerking op een frisse en eigentijdse manier. Alle mogelijke aspecten van ontwikkelingssamenwerking kunnen zo naar hen gecommuniceerd worden. Jongeren en studenten komen oikosXplore tegen op festivals, bij evenementen, op school, in de kerk en in universiteiten.

Daarnaast kunnen jongeren op de website www.oikosxplore.nl terecht voor informatie over de verschillende projecten en workshops.

Voor studentenverenigingen en jongerengroepen kan oikosXplore een groot scala aan avondvullende programma's verzorgen. Oikos heeft jaren ervaring met het organiseren van workshops, simulaties en debatten. In samenspraak met studentenverenigingen en jongerengroepen kan worden besproken welke mogelijkheid de meest geschikte is voor de betreffende groep. Dit jaar zijn er diverse nieuwe workshops bijgekomen. Zo is bijvoor-

beeld in samenwerking met Kerk en Milieu (projectgroep van de Raad van Kerken) het spel *Rent* geïntroduceerd. In deze eneroverende workshop kunnen jongeren proberen zo goed mogelijk de aarde te beheren.

In mei organiseerde oikosXplore in samenwerking met Studentenvereniging SIB en Studium Generale in Utrecht een symposium over terrorisme. Tijdens dit symposium gingen 120 jongeren in gesprek met gastsprekers als Maarten van Rossem (Universiteit Utrecht), Daniel Russel (plaatsvervangend ambassadeur van de Verenigde Staten) en Edwin Bakker van Instituut Clingendael. Van Rossem bepleitte een mediastilte rond terrorisme, terwijl Russel nog eens waarschuwde voor een aanslag in Nederland. Het symposium werd besloten met de opmerking: 'don't let the fear rule your life'.

In 2004 heeft oikosXplore in opdracht van Plan Nederland trainingen georganiseerd voor jongeren die voor een periode naar het buitenland gaan. Met een training over thema's als interculturele communicatie, culture shock en ontwikkelingssamenwerking kunnen de jongeren goed voorbereid op reis.

BABYLON

Oecumenisch gesprekscentrum Babylon

DOELSTELLING

- > Lastige thema's op een open en respectvolle wijze aan de orde stellen

LOOPTIJD

- > 2003-2005

MEER INFORMATIE

- > www.babylon.nl

Oecumenisch Gesprekscentrum Babylon wil temidden van spraakverwarring mensen weer naar elkaar laten luisteren, zodat ze elkaar verstaan. In 2004 heeft Babylon bijeenkomsten gehouden over het conflict tussen Israël en Palestina en terrorisme. Jan Pronk nam afscheid als voorzitter van Babylon vanwege zijn benoeming tot speciaal gezant van de Verenigde Naties voor Darfur.

Tijdens het eerste beraad over het conflict tussen Israël en Palestina spraken onder andere Walid Salem, directeur van het Vredesinstituut Panorama in Jeruzalem en Tzvia Greenfield van het Genève-initiatief in Israël. Het Genève-initiatief, een vredesvoorstel van gemengd Palestijns-Israëliësch origine, bleek uit de verhalen van Salem en Greenfield geen pijnloos initiatief. Beide partijen geven bepaalde historische rechten op. Dat heeft betrekking op de unieke positie van Jeruzalem en op de claims op grondgebied. Het blijkt onmogelijk om met een oplossing te komen die voor alle partijen pijnloos is.

Tijdens het beraad over terrorisme werd gesproken over de achtergronden en de uitingen van terrorisme. Het is belangrijk om aandacht te hebben voor de achtergronden die ten grondslag liggen aan terrorisme. Tegelijk kan er nooit een excuus zijn voor het plegen van aanslagen. Tijdens het beraad spraken enkele aanwezigen vanuit eigen ervaring over hoe je om kunt gaan met terroristen. Kan je hen beschouwen als betrouwbare onderhandelingspartners? En in hoeverre hebben hun terroristische uitingen nog iets te maken met de ideologie waar ze voor zeggen te strijden? Een onderhandelaar en een journalist vertelden waarom zij besloten wel of juist niet met terroristen te praten. In volgende beraden zal worden gesproken over het ontwikkelen van een mogelijke vredesethiek - ook waar het gaat over de omgang met terrorisme.

In 2004 nam voorzitter Jan Pronk afscheid van Babylon. Pronk is door de Verenigde Naties aangesteld als speciaal gezant voor de regio Darfur in Soedan. Het Oecumenisch Gesprekscentrum Babylon verliest in Jan Pronk een voortreffelijke voorzitter die met inhoudelijke deskundigheid aan menig beraad meerwaarde gaf.

10 JAAR OIKOS

10 jaar Oikos

DOELSTELLING

- > Achterban krijgt inzicht in het werk van Oikos door middel van een inhoudelijke discussie over de betekenis van kerk en oecumene voor ontwikkelingssamenwerking met Afrika

LOOPTIJD

- > 2004

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

In 2004 vierde Oikos haar tienjarig bestaan.

Al tien jaar lang werkt Oikos aan het verbreden van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking. Om hier bij stil te staan organiseerde Oikos een jubileumconferentie met als thema de toekomst van Afrika. Gastsprekers waren onder andere Bisschop Muskens en Dr. Dandala, secretaris-generaal van de All Africa Conference of Churches. Tijdens de conferentie waren er voor Oikos veel leermomenten. Directeur Hielke Wolters destilleerde uit de toespraken en debatten de volgende leerpunten voor het werk van Oikos in de komende 10 jaar.

Wat is ontwikkeling?

In Nederland staat de vraag naar de betekenis van ontwikkelingssamenwerking hoog op de maatschappelijke en politieke agenda. Deze vraag komt vaak tot uitdrukking in de verzuchting: is ontwikkelingssamenwerking nog wel nodig? Mijns inziens is dat niet de juiste vraag. Het gaat er niet om óf ontwikkelingssamenwerking nodig is, maar welke ontwikkeling nodig is en welke vorm van samenwerking. Dr. Dandala heeft ons geleerd dat Afrika niet een geïmporteerde ontwikkeling nodig heeft, maar een eigen Afrikaanse ontwikkeling. "Allow the African people to have their own development!" Wat kunnen wij doen om te bevorderen dat Afrika de ruimte krijgt om zichzelf te ontwikkelen op een Afrikaanse manier? Daarbij moeten we dus ook kritisch kijken naar de rol die wij spelen in internationale verhoudingen. Dandala heeft gewezen op het belang van morele criteria die uitgaan boven het politieke handwerk. Met de ontwikkelingen in Zuid-Afrika als voorbeeld gaf hij aan dat verzoening begint met erkenning van de waarheid. Dat geldt ook voor de rol die de Westerse, voormalige koloniale machten hebben gespeeld in Afrika en die zij nu via de handelsverhoudingen nog spelen. Dandala wees op de "dignifying value of participation". Kan Afrika ons leren wat humane ontwikkeling en mondiale samenwerking is?

Spiritualiteit

Ontwikkelingssamenwerking gaat door een fase van verzakelijking en bureaucratisering. De politiek en de publieke opinie, waarin de kritiek op het falen van ontwikkelingssamenwerking steeds duidelijker klinkt, dwingt veel organisaties daartoe. De grote ontwikkelingsorganisaties leggen veel nadruk op naamsbekendheid van de eigen organisatie om op die manier een groter aandeel van de spreekwoordelijke koek te krijgen. De sector is duidelijk bezig met de zorg over de continuïteit. In dit alles kan de primaire betrokkenheid bij de mensen om wie het gaat, naar de tweede plaats verdwijnen. Dat stelt de vraag naar de eigenlijke motivering: waarom willen wij ons inzetten voor mondiale solidariteit? Monseigneur Muskens heeft aan het einde van zijn toespraak gewezen op het belang van wat hij noemde een 'daadwerkelijke missionaire spiritualiteit'. Welke spiritualiteit heeft Oikos nodig om als oecumenische organisatie gericht

Dr. Mvume Dandala

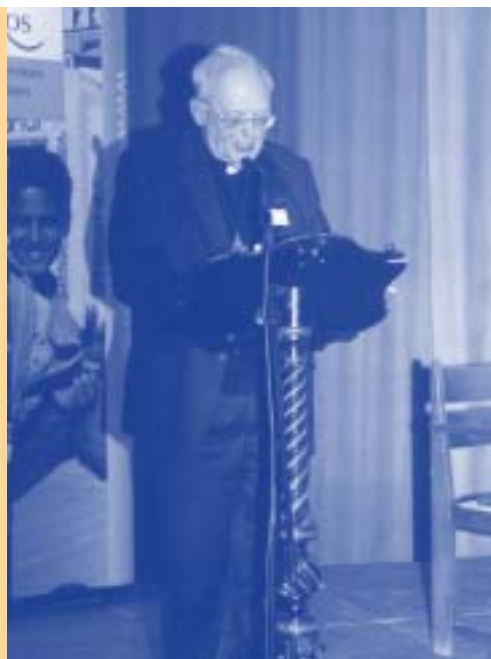
Het is tijd geworden dat alle Afrikanen proberen om hun identiteit en hun zelfbewustzijn vast te stellen en op te eisen. Alleen Afrikanen zelf kunnen de problemen van Afrika oplossen, net zoals ze zelf kolonialisme en apartheid hebben overwonnen. Alle Afrikanen, zowel in Afrika als in de diaspora, moeten zich samen met mensen van goede wil in deze kruistocht verenigen om Afrika definitief te bevrijden.

De mensen die Afrika willen helpen moeten de Afrikanen stimuleren om te geloven in hun eigen erfgoed en cultuur. Bemoedig ons door te laten zien dat ons denken er toe doet. Dat ons denken van belang is voor deze wereld en voor de ontwikkeling van het Afrikaanse continent. Vaardigheden als dialoog en onderhandeling maken deel uit van de wijsheid in Afrika. En deze vaardigheden kunnen en moeten dan ook gebruikt worden om samen te bouwen aan Afrika.

Mgr. dr. Muskens

Afrika behoort tot de armste continenten van de wereld en wordt geteisterd door burgeroorlogen, AIDS, droogte en misoogsten. Als Nederlanders moeten we ons realiseren dat ook wij hiervoor medeverantwoordelijkheid dragen. Gezamenlijk moeten de protestantse en de katholieke kerk zich bij de regering inzetten voor rechtvaardige handelsverhoudingen en de verlichting van de schuldenlast waarvoor Afrika gebukt gaat. Samen moeten we eraan werken dat de Nederlanders zich bewust worden van hun mogelijkheden om aan de verbetering van de wereld te werken. Ik waardeer dan ook de inzet van Oikos om mensen bewust te maken van de geweldige taak die voor ons ligt door concrete uitwisselingsprogramma's en campagnes. Ik feliciteer Oikos met zijn tienjarig bestaan en hoop dat ook in de toekomst de werkwijze van de organisatie gekenmerkt wordt door een daadwerkelijke missionaire spiritualiteit.

te blijven op de eigenlijke doelstelling van het werk: werken aan een rechtvaardige, participatieve en duurzame mondiale samenleving?

De betekenis van religie voor ontwikkeling

We hebben van verschillende sprekers gehoord dat religie een enorme rol speelt in een continent als Afrika. Professor Ter Haar heeft terecht aangegeven dat wij in onze gesecculariseerde Nederlandse samenleving niet goed raad weten met religie. Wij zwijgen over de betekenis van religie of weten alleen de negatieve rol te benoemen. De vraag is of wij in staat zijn om met open houding de werkelijke rol van religies opnieuw te bekijken. Weten wij religie aan te boren als diepere bron voor werken aan een mens-

waardig bestaan? Daarbij is samenwerking met andere godsdiensten noodzakelijk.

Samenwerking met migrantenorganisaties

De geografische grenzen tussen Noord en Zuid vallen niet meer samen met de sociaal-culturele, de economische en de politieke verhoudingen tussen Noord en Zuid. Er zijn veel migranten vanuit Afrika naar Nederland gekomen. Zij maken volop deel uit van de Nederlandse samenleving. Dit gegeven stelt een eenzijdig blanke Westerse aansturing van ontwikkelings-samenwerking meer dan ooit tevoren onder kritiek. Wij zullen de komende jaren op het terrein van ontwikkelingssamenwerking steeds nauwer moeten samenwerken met migranten en migrantenorganisaties.

DRAAGVLAK

In het jaar 2004 heeft Oikos ruim 2.076.000 mensen bereikt via media, conferenties, festivals en websites:

- > Via media: ruim 2.000.000
- > Via conferenties, expertmeetings, festivals etc.: 11.000
- > Via websites van Oikos: 35.000
- > Via websites samenwerkingsverbanden naar schatting: 30.000

OIKOS IN DE MEDIA

- > Ruim 40 artikelen in diverse kranten en tijdschriften waaronder Het Goede Leven, Friesch Dagblad, Nederlands Dagblad, Centraal Weekblad, Algemeen Doopsgezind Weekblad, Oecumenisch Bulletin, Ophef, Vandaar, Missie Interactie, De Linker Wang en Klap.
- > Berichtgeving over Oikos-activiteiten in onder andere de Volkskrant, Metro, Trouw, Het Parool, Brabants Dagblad, Utrechts Nieuwsblad, Amersfoortse Courant, Het Financieele Dagblad, Friesch Dagblad, Reformatorisch Dagblad, Nederlands Dagblad, RKKerk.nl, Oogst, Volzin, Ede stad, Huizer Courant, Het Goede Leven, Centraal Weekblad, Algemeen Doopsgezind Weekblad, Bijeen, IS, Oecumenisch Bulletin, Kerkbulletin, Omslag, Spraakwater, De Aansteker, Bode, Adrem, Vandaar, Contrast.
- > Interviews voor en medewerking aan diverse radio- en televisieprogramma's van onder andere IKON, NCRV, EO, BOS, Radio10Gold, Wereldomroep, TV Rijnmond, TV West, RTV Drenthe, Omroep Brabant RTV Utrecht, Radio Stad Montfoort,

MEDEWERKERS EN BESTUUR

Medewerkers op 31 december 2004

Dr. H.T. Wolters
Directeur

C. Brussel
beheer en financiën

A. Hartman-Deuling
Secretariaat

M.E. Beckers-Kruijer
Secretariaat

A. van Ede
Secretariaat

J. Koehler
Secretariaat

I. van Ofwegen-Schimmel
Secretariaat (vrijwilliger)

E.A.M. van der Voort
Secretariaat (vrijwilliger)

Ir. D.L. Renkema
Onderzoek (coördinator)

Drs. M.E. Witte-Rang
Onderzoek

Drs. C.T. Hogenhuis
Onderzoek

Drs. E. Dwarswaard
Onderzoek

Drs. M. van Kuilenburg
Kerk en Milieu (coördinator)

Ir. A. Luijendijk
Kerk en Milieu (vrijwilliger)

Drs. S. Bökkerink
Jubilee Nederland (coördinator)

Ir. J. van der Sar
Mondiale educatie (coördinator)

Drs. G. de Gans
Mondiale educatie

Drs. C.M. Doelman-de Graaf
Mondiale educatie

Drs. J.C.M. Grootsholten
Mondiale educatie

Drs. I.L. Karssiens-Tom
Mondiale educatie

Drs. A.R. Nix
Mondiale educatie

Ir. I. Uitslag
Mondiale educatie en PR

R.A. van der Weijden
Communicatie & PR

Bestuur op 31 december 2004

NAMENS HET ROOMS-KATHOLIEK
KERKGENOOTSCHAP
Dr. P. Terhal, voorzitter
Drs. H.J.M. van de Bunt-Koster

NAMENS DE PROTESTANTSE KERK IN NEDERLAND
B.C. Lap, secretaris
A. Daran Scharten

NAMENS DE REMONSTRANTSE BROEDERSCHAP,
DE ALGEMENE DOOPSGEZINDE SOCIËTEIT,
HET RELIGIEUS GENOOTSCHAP DER VRIENDEN,
DE OUD-KATHOLIEKE KERK EN DE EVANGELISCHE
BROEDERGEMEENTE
Drs. M.A. Bosman-Huizinga
Drs. L. Wagenaar
Dr. C. I. Maas

VANUIT DE RAAD VAN KERKEN IN NEDERLAND
Drs. H.J. Bakker

VANUIT HET IKV
Drs. P. van der Vlies

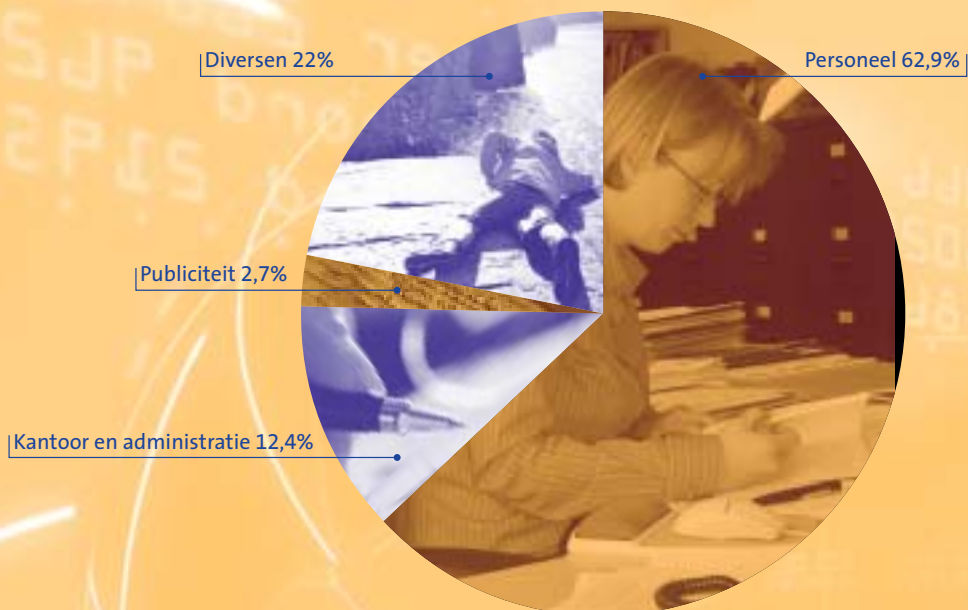
VANUIT JUSTITIA ET PAX
M. Th.L.H. van Heteren-Hogenhuis

VOORGEDRAGEN DOOR DE WERKNEMERS
Vacature

OP VRIJE ZETELS
Ir. C.P.M. Egelie, penningmeester
Prof. dr. G.A. de Bruijne
Ir. K.J.G. van de Putte
Drs. W.A. Zuidhof

FINANCIEEL OVERZICHT

LASTEN € 1.181.336

BATEN € 1.223.767

MET DANK AAN

Het werk van Oikos in 2004 is mogelijk gemaakt door kerken, overheid en tal van kerkelijke en maatschappelijke organisaties.

Oikos ontving in 2004 subsidies van:

- > Kerken die in Oikos participeren:
Protestantse Kerk in Nederland
Rooms-Katholiek Kerkgenootschap
Remonstrantse Broederschap
Algemene Doopsgezinde Sociëteit
Religieus Genootschap der Vrienden
Oud-Katholieke Kerk
Evangelische Broedergemeente
- > Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO)

Oikos ontving in 2004 ook subsidies van de volgende kerkelijke en maatschappelijke organisaties:

- > Ars Donandi
- > Both Ends
- > Brot Für Alle
- > Commissie Projecten in Nederland (PIN)
- > Cordaid
- > COS Noord-Holland Noord
- > Haëlla Stichting
- > Holland World Youth
- > ICCO
- > Kerk en Vrede
- > Kerk en Wereld
- > Kerkinactie
- > KIT/NIPS
- > Maria Strootfonds
- > MCKS
- > Novib
- > Pax Christi
- > Plan Nederland
- > Raad van Kerken
- > Rathenau Instituut
- > SISU
- > Stichting W.J.O. de Vries-Fonds
- > Stichting Zending en Diaconaat
- > Stichting Woudschoten
- > Stichting Vrienden van Oikos
- > Vesper Society Group

Oikos is een oecumenische organisatie die opkomt voor mensen in het Zuiden door in Nederland veranderingen tot stand te brengen. Een specialist die 'ver-van-mijn-bed'-problemen dichtbij brengt. Oikos werkt vanuit een christelijke inspiratie en wordt gesteund door kerken.

Door de combinatie van onderzoek met educatie en campagnes kan Oikos aan Nederland laten zien welke invloed ons leven heeft op dat van hen aan de 'andere kant' van de wereld en omgekeerd. Oikos gaat verder dan kennisoverdracht. Het gaat erom mensen deelgenoot te laten voelen van een gezamenlijke wereld. Anders denken, anders doen – dat is Oikos.

Colofon

Samenstelling en Redactie

Rogier van der Weijden
Hielke Wolters

Teksten

Rogier van der Weijden

Foto's

Rein Bakhoven (p. 10),
Deelstra & DeJong (p.10 en 15),
Caroline Doelman-De Graaf (p. 28 en 29) Indymedia West-Vlaanderen (p. 27),
Wolfgang Lenz (p. 24),
LIW (p. 8),
Nanneke Nix (p. 6),
oikosXchange (p. 22),
Photodisc®-volumes (p. 1, 2, 14, 20, 24, 30 en 32)
Jan Stegeman (p. 1, 5, 9, 11, 17 en 23),
WARC (p. 7),
WCC/Peter Eduardo Quadros (p. 1) WCC/Peter Williams (p. 7 en 18),
Rogier van der Weijden (p. 25 en 31) Zefa/Balzac (p. 1)

Ontwerp en layout

In Ontwerp, Assen

Druk

Drukkerij de Pelmolen, Utrecht

Oikos

Mariahoek 16-17
Postbus 19170
3501 DD Utrecht
telefoon (030) 236 15 00
oikos@stichtingoikos.nl
www.stichtingoikos.nl

